

Д. А. Шереметьєва
студ. I курсу
спеціальність «Право»
Науковий керівник: к. ю. н., доц. Л. А. Ольховик

НАРОДНЕ ВОЛЕВИЯВЛЕННЯ ЧЕРЕЗ ВИБОРИ ЯК ФОРМА БЕЗПОСЕРЕДНЬОЇ ДЕМОКРАТІЇ

Сучасний світ перебуває в стані постійної трансформації, де однією з ключових складових стабільності та розвитку суспільства залишається демократичний принцип, що базується

на волі народу. Водночас, одним із найважливіших механізмів вираження цієї волі залишаються вибори як форма безпосередньої демократії. Народне волевиявлення через вибори не лише визначає склад політичних органів влади, але й відображає важливі аспекти суспільного життя, такі як цінності, переконання та соціальні пріоритети.

У цьому контексті цілком зрозуміло, що дослідження феномену народного волевиявлення через вибори має велике значення як для політичної теорії, так і для практики демократичного управління.

Дослідженням різних аспектів цієї проблематики займалися О. Фрицький, О. Галус, В. Погорілко, Л. ЛеДюк, В. Кравчук, А. Ковальов, Т. Кулібаба, Я. Богів та інші.

Дана робота має на меті дослідити народне волевиявлення через вибори як форму безпосередньої демократії.

В ході проведеного аналізу було виокремлено наступні аспекти:

- Відсутність чіткого визначення призводить до необмеженості форм/видів народовладдя.
- Вибори – це можливість народу брати участь в управлінні державою.
- Демократія дорівнює високому рівню політичної обізнаності суспільства

Розглянемо кожен аспект детальніше:

1. Відсутність чіткого визначення призводить до необмеженості форм/видів народовладдя.

Конституція України в ст. 69 визначає, що народне волевиявлення здійснюється через вибори, референдуми та інші форми безпосереднього народовладдя [1]. Враховуючи це положення, в Україні на конституційному рівні передбачено можливість існування широкого спектру форм безпосередньої участі народу у владі. Неоднозначність у використанні мови Основного Закону країни може призвести до різних тлумачень як щодо кількості, так і якості вираження волі народу через відповідні форми демократичного волевиявлення.

До прикладу, Тетяна Кулібаба у своїй статті «Форми народного волевиявлення: конституційно-правове закріплення»

доходить до висновку, що раціональним вирішенням є внесення змін до Конституції України. Проте на сьогоднішній день задля внесення змін до статті 69 Розділу 3 Конституції України, обов'язковою умовою є проведення всеукраїнського референдуму.

«На жаль, провести такий референдум (до речі, як і будь-який інший) неможливо, в зв'язку з відсутністю відповідного законодавства.» – зазначає автор [2, с. 41].

2. Вибори – це спосіб народу брати участь в управлінні державою.

Вибори є значущим соціальним явищем, яке виступає механізмом формування представницьких органів та органів місцевого самоврядування. Це процес, під час якого громадяни шляхом голосування визначають склад державних органів або обирають особу на посаду. Зазвичай, створені в результаті виборів органи влади отримують повноваження та право виступати від імені народу, держави чи місцевої громади та приймати обов'язкові рішення для виконання [3, с. 116].

Соціальні функції виборів мають велике значення у їх реалізації. Вплив, який вони справляють на життя особистості та на процеси влади, а також їх місце у суспільно-політичному житті держави та громадянина, визначають імпорнтність виборів як інституту. До таких функцій, зокрема, належить право людини брати участь у керівництві державою, яке забезпечується Загальною декларацією прав людини Генеральної Асамблеї ООН.

3. Демократія дорівнює високому рівню політичної обізнаності суспільства.

У даному контексті Ярина Богів досліджує термін «учасницька» демократія [4, с. 207].

Центральним аспектом цієї теорії є активна участь громадян у політичних процесах, що включає свідому та активну участь у формуванні, розробці та впровадженні політичних рішень.

Однак, дослідниця акцентує увагу на тому, що успішна реалізація демократичних механізмів у такому типі демократії потребує від більшості членів суспільства високого рівня політичної освіченості та відповідальності, постійного самовдосконалення у сфері політично-культурних цінностей і норм [4, с. 207].

Отже, на основі проведеного аналізу, можна зробити наступні висновки:

– наукові підходи до визначення понять «народне волевиявлення» або «форми безпосередньої демократії» можуть варіюватися. Проте, є необхідність формального та юридичного закріплення системи таких форм і дієвого механізму їх реалізації;

– народне волевиявлення через вибори є фундаментальною складовою будь-якої демократичної системи, яка дозволяє громадянам брати активну участь у прийнятті політичних рішень та формуванні майбутнього своєї країни;

– залучення кожного громадянина до управління державою за допомогою механізмів учасницької демократії є необхідним кроком до ефективного врядування, що ґрунтується на народному суверенітеті. Проте це вимагає наявності певних ресурсів правосвідомості та правової культури, які зроблять таке управління обґрунтованим, розумним та спрямованим на інтереси народу.

Список використаної літератури

1. Конституція України : від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР : станом на 1 січ. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 29.03.2024).
2. Кулібаба Т. М. *Форми народного волевиявлення: конституційно-правове закріплення. Актуальні питання юриспруденції та психології* : матеріали Всеукр. науково-практ. конф. 2020. 205–213 с.
3. Вітюк Д. Л., Павлюх О. В. *Вибори як форма безпосередньої демократії: теоретико-правовий аспект. Al'manah prava*. 2019. № 10. 115–121 с. URL: <https://doi.org/10.33663/2524-017x-2019-10-115-121> (дата звернення: 29.03.2024).
4. Богів Я. *Безпосередня демократія як форма реалізації народного суверенітету. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Юридичні науки*. 2019. Вип. 22. 205–213 с.